

O‘ZBEK TILI DARSLARIDA RUS TILI GURUHLARI MASHQ VA TESTLARDA SAMARALI FOYDALANISH YO‘LLARI

Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna

*Filologiya fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), dotsent*

*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
dilyuldasheva83@gmail.com*

Nematullaeva Sitora Kuvondikovna

*"Buxgalteriya va Menejment" fakulteti,
1-kurs talabasi*

*Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
nematullaevasitora0@gmail.com*

Annotatsiya: Maqolada turli ta'lim maqsadlariga erishish uchun o'zbek tili darslarida rus guruhlarini mashqlar va testlarda qanday samarali vositalardan foydalanishimiz mumkinligi muhokama qilinadi. O'zbek tili darslarida rus guruhlarini mashq va testlarda qo'llashning afzalliklari va kamchiliklari mavjud.

Kalit so'zlar: rus tili, tarjima, mashqlar, ko'nikmalar, o'rganish, lug'at, tinglash, grammatika, ekvivalent, mavzular, materiallar.

O'zbek tili darslarida rus guruhlarini mashq va testlarga kiritish lug'at boyligini rivojlantirish, grammatikani takomillashtirish, tarjima ko'nikmalarini rivojlantirish, madaniyatlararo xabardorlikni oshirish kabi turli o'quv maqsadlariga erishishda samarali vosita bo'lishi mumkin.

Rus tilidagi so'zlarning o'zbek tilida ko'pincha ekvivalentlari bo'ladi, bu esa ulardan o'quvchilarning so'z boyligini kengaytirishda foydalanish imkonini beradi. Rus tili grammatikasi bilan ba'zi o'xshashliklar mavjud grammatik tushunchalarni tushuntirishda foydalanish imkonini beruvchi o'zbek tilidir. Rus tilidan o'zbek tiliga va aksincha tarjima qilish o'quvchilarning tarjima ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Rus tili va madaniyati bilan tanishish talabalarning madaniyatlararo xabardorligini oshirishga yordam beradi.

Masalan bu narsani amalga oshirish uchun qiyosiy tahlil, so'z boyligini kengaytirish, tarjima mashqlari, tinglab tushunish testlari, rolli o'yinlarni qilish mumkin.

Rus va o'zbek tillarining grammatik tuzilmalari, lug'at va frazeologiyalarini solishtiring. Bu o'quvchilarga ikki til o'rtasidagi o'xshashlik va farqlarni aniqlashga yordam beradi, shuningdek, har bir tilning qanday ishlashini tushunishlarini yaxshilaydi.

Talabalarga o'zlari bilgan o'zbekcha so'zlarga o'xshash ma'noli ruscha so'zlar ro'yxatini taqdim eting. Bu ularning so'z boyligini kengaytirishga va tarjima mahoratini oshirishga yordam beradi. Talabalarni rus tilidan o'zbek tiliga va aksincha matnlarni tarjima qilishga taklif qiling. Bu ularning tarjima qobiliyatini rivojlantirishga, shuningdek, ikkala tilning grammatikasi va sintaksisini tushunishlarini yaxshilashga yordam beradi

Rus tilidagi matnlardan keyin o'zbek tilidagi savollardan iborat audioyozuvlardan foydalaning. Bu talabalarning tinglash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradi, shuningdek, rus tilini tushunish qobiliyatini oshiradi. Talabalarni guruhlariga bo'ling va rus tilidan foydalanib, turli vaziyatlarda rol o'ynash uchun topshiriqlar bering. Bu ularga tabiiy muhitda gapirishni mashq qilishga yordam beradi va rus tilida muloqot qilishda o'ziga bo'lgan ishonchni oshiradi. O'zbek tili darslarida rus guruhlarini qo'llashda quyidagi jihatlarga e'tibor qaratish lozim. Talabalar darajasi: Mashqlar va testlar talaba darajasiga mos kelishiga ishonch hosil qiling. Agar material juda qiyin bo'lsa, talabalar qiziqish va motivatsiyani tezda yo'qotishi mumkin. Boshqa tomondan, agar material juda engil bo'lsa, ular uchun hech qanday qiymat bo'lmaydi. o'rganish maqsadlaringizni, nimaga erishmoqchi ekanligingizni aniq belgilang. Maqsadlaringizni aniqlaganingizdan so'ng, sizga eng mos keladigan mashqlar va testlarni tanlashingiz mumkin. Qiyinchilikning asta-sekin o'sishi: oddiy mashqlardan boshlang va asta-sekin murakkabroq mashqlarga o'ting. Talabalarni qiyin mashqlar bilan darhol ortiqcha yuklamang. Bu o'quvchilarning asta-sekin o'z qobiliyatlari va ishonchlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Turli xillik: O'quvchilarni qiziqtirish uchun har xil turdagi mashqlar va testlardan foydalaning. Monotonlikdan saqlaning, chunki bu zerikishga va konsentratsiyani yo'qotishga olib kelishi mumkin. Darslarni qiziqarli qilish uchun o'yinlar, rolli o'yinlar, qo'shiqlar, videolar va boshqa materiallardan foydalaning.

Ijobiy fikr-mulohazalar: Talabalarni sa'y-harakatlari uchun mukofotlang va ularga konstruktiv fikr bildiring. Ularning yutuqlarini ta'kidlab, xatolarini tuzatishga yordam bering. Sinfdagi ijobiy muhit talabalarni rag'batlantiradi va ularni tilni yanada o'rganishga undaydi. Madaniy xabardorlik: Rus guruhlarini qo'llashda rus va o'zbek tillari o'rtasidagi madaniy farqlardan xabardor bo'lish muhimdir. Potensial haqoratimiz yoki nomaqbul materiallardan xabardor bo'ling. Ikkala madaniyatga hurmatni aks ettiruvchi materiallardan foydalaning. Balans: Rus guruhlarini bilan o'zbek tili darslarini ortiqcha yuklamang. Darsda rus va o'zbek tillaridan foydalanish o'rtasidagi muvozanatni topish muhim. Rus tilini haddan tashqari ko'p ishlatish o'quvchilarning o'zbek tilidan yetarlicha amaliyot olmasligiga olib kelishi mumkin.

Talabalarning qiziqishlari: Materiallar va tadbirlarni tanlashda talabalarning qiziqishlarini hisobga oling. Qiziqarli va ularga mos keladigan mavzular va materiallardan foydalaning. Bu ularga darslarda to'liqroq qatnashishlariga yordam beradi. Talabalarning fikr-mulohazalari: Doimiy ravishda talabalardan sinfda ruscha guruhlardan qanday foydalanishlari haqida fikr-mulohazalarini so'rang. Bu sizga nima yaxshi ishlayotganini va nimani o'zgartirish kerakligini tushunishga yordam beradi. Takliflarga ochiq bo'ling va darslarni hamma uchun iloji boricha foydali va qiziqarli qilishga harakat qiling.

Rus tilidagi guruhlardan o'ylangan va ijodiy tarzda foydalanish o'zbek tili darslarini yanada qiziqarli va ta'sirli qilishning samarali usuli bo'lishi mumkin. Ushbu fikrlarni yodda tutgan holda siz o'quvchilaringizga til o'rganish maqsadlariga erishishda yordam berish uchun o'zbek tili darslarida rus tili guruhlaridan samarali foydalanishingiz mumkin. O'zbek tili darslarida rus guruhlarini mashq va testlarda qo'llashning nafaqat afzalliklari, balki kamchiliklari ham bor. Noto'g'ri mahorat darajasi: Agar mashqlar va testlar juda qiyin bo'lsa, talabalar tezda qiziqish va motivatsiyani yo'qotishi mumkin. Noma'lum maqsadlar: Rus guruhlarini qo'llashning noaniq maqsadlari o'rganishga samarasiz yondashuvga olib kelishi mumkin. Murakkab vazifalarga juda tez o'tish: boshidanoq o'quvchilarni qiyin mashqlar bilan ortiqcha yuklash ularning motivatsiyasini yo'qotishi mumkin. Monotoniya: takroriy mashqlar zerikishga va konsentratsiyani yo'qotishga olib kelishi mumkin. Teskari aloqaning etarli emasligi: Rag'batlantirish va konstruktiv fikr-mulohazalarning etishmasligi talabalar motivatsiyasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Madaniy befarqlik: haqoratli yoki nomaqbul materiallardan foydalanish talabalarning madaniy hissiyotlariga zarar etkazishi mumkin. Nomutanosiblik: Rus tilidan ortiqcha foydalanish o'zbek tilini yetarli darajada o'rganmaslikka olib kelishi mumkin. Qiziqishlarning mos kelmasligi: o'quvchilarni qiziqitirmaydigan materiallardan foydalanish ularning o'qishga faolligini kamaytirishi mumkin. O'quvchilarning fikr-mulohazalarining yo'qligi sinfda rus tili haqida o'quvchilarning fikrini bilmaslik bu yondashuvdan samarasiz foydalanishga olib keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Yuldasheva D.B. Iqtisodiy munosabatlarda terminologiyaning ahamiyati / Ilm-fan va ta'lim ilmiy jurnali 2181-4325 15.03.2024. № 3(18) 88-91 betlar.
2. Yuldasheva D.B. Iqtisodiyot sohasida til texnologiyasining kelajagi / Ilm-fan va ta'lim ilmiy jurnali 2181-4325 15.03.2024. № 3(18) 91-95 betlar.

3. Юлдашева Д.Б. Лингвистика: история, основные понятия и последние развития / Университет общественной безопасности республики Узбекистан / Сборник материалов / II международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы методики преподавания русского языка», 4 марта 2024 г. 387-390 стр.
4. Yuldasheva D.B. Iqtisodiy atamalarning lingvistik evolyutsiyasi: inglizcha soʻzlar global biznes aloqalaridagi oʻrni / Университет общественной безопасности республики Узбекистан / Сборник материалов / II международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы методики преподавания русского языка», 4 марта 2024 г. 409-411 стр.
5. Yuldasheva D.B. Aniqlik kuchi: toʻgʻri atamalar ishlab chiqarish samaradorligi bosma Университет общественной безопасности республики Узбекистан / Сборник материалов / II международной научно-практической конференции «Актуальные проблемы методики преподавания русского языка», 4 марта 2024 г. 412-415 стр.
6. Yuldasheva D.B. Tilning kuchi: Iqtisodiy atamalarni tarjima qilishda lingvomadaniy muammolarni hal qilish bosma Oʻzbekiston Respublikasi Ichki Ishlar Vazirligi Fargʻona akademik litseyi “Filologiya va fanlarni oʻqitishning dolzarb masalalari” mavzusidagi Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari, Fargʻona -2024-yil 234-237 betlar.
7. Yuldasheva D.B. Language and style signatures – empirical experience in the use of speech genres American Journal of language, Literacy and Learning in STEM Education Volume 02, Issue 03, March 14, 2024/ ISSN (E): 2993-2769 P. 312-316